

YLEISOHJEET KOULUN HÄTÄ- JA KRIISITILANTEESEEN

Ensimmäisluokkien toimintavastuu hengen ja terveyden pelastamiseksi on heti jokaisella itsellään ja koulun turvallisuushenkilöstöllä

- tilannearvio
- pelastustoimet
- ensiaputoimet
- avun hälyttäminen 112
- välittömässä vaarassa olevien varoittaminen

Yhteys koulun johtoon

- rehtoriin, puh. 040-513 9517
- turvallisuuspäällikköön, puh. 040-183 7844, puh. 040-840 6108

Johtovastuu eri tilanteissa

- pelastusviranomaisilla on johtovastuu onnettomuuksissa
- poliisilla on johtovastuu rikostilanteissa
- rehtori vastaa koulun oman turvallisuus- ja kriisihenkilöstön toiminnasta
- viranomaiset järjestävät kaupungin kriisiryhmän ym. tahojen kriisiapua
- kaupungin organisaation tiedotusvastuut v. 2009 kriisinviestintäohjeissa

Tiedottaminen ja riskiryhmässä olevien varoittaminen

rehtorin johdolla huomioiden kriisin laajuus ja **Lyseon kriisinviestintäohjeet (liite)**

- sisäinen: mm. henkilöstö, oppilaat, virasto ja kaupungin viestintäyksikkö
- ulkoinen: mm. omaiset ja media

Koulun kriisiryhmä

1. Välittömän psyykkisen ja sosiaalisen tuen organisointi ja yhteydenpito yhdessä sosiaali- ja terveystoimen, kaupungin kriisiryhmän ym. kanssa

2. Koulutyön mahdollisimman nopea normalisointi

- tilat, lukujärjestys, opetus, ruokailut, kuljetus jne. pian kuntoon
- ks. valmiussuunnitelman ohjeet isoissa ja pitkittyneissä häiriötilanteissa

Seuranta ja toiminnan arviointi eri toimijoiden yhteistyönä

- koulun oppilaiden, henkilökunnan ja heidän omaistensa kannalta ja
- viraston, eri viranomaisten ja kuntalaisten kannalta sekä
- sovitaan jatkotoimenpiteistä ja valmiuksien parantamisesta.

(Sivu pohjautuu OPH / Kalkkisen ja Peltosen materiaaliin, jota on muokattu ja täydennetty.)

OMAN KOULUN TURVALLISUUSTIETOA JA -HENKILÖSTÖÄ

Kokoontumispaikat: K-puoli kokoontuminen vesitornin luokse, V-puoli koulun pihalle ja palokadulle

Varakokoontumispaikka: urheilukenttä Merenkurkun koulun vieressä

Turvallisuuspäällikkö: Juha-Pekka Rauhala, puh. 040-840 6108, Vesa Neste, puh. 040-183 7844

varahenkilö: Börje Ström, puh. 040-504 0430

Väestönsuojan sijainti: kellarikerros

Ensiaputaitoiset: Päivi Hämäläinen, puh. 040-145 2734

Rehtori, puh. 040-513 9517

Apulaisrehtorit, puh. 040-840 6108 ja 040-183 7844

Kuraattori, puh. 0400-619 470

Terveydenhoitaja, puh. 040-145 2734

MUITA TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA

Yleinen hätänumero	112
Myrkytyskeskus	(09) 471 977
Sairaanhoidon neuvonta, oman alueen terveysasema	325 1666
Vaasan keskussairaalan päivystyspoliklinikka	213 1001
Sosiaalityön/Lastensuojelu päivystys ja -ilmoitus 24 h, Vaasa	325 2347
Taksi	06 100 411
Kaupungin viestintäyksikkö/tiedotuspäällikkö	325 1045
Kaupungin puhelinvaihde	325 1111
Kansalaisinfo	325 1550
Sivistystoimenjohtaja	040-556 5011
Vesilaitoksen vikailmoitukset	
-työaikana	325 1111
- työajan jälkeen	325 4151
Sähköjakelun häiriöt 24 h	324 5700
Talotoimen rakennusten vikailmoitukset	
-työaikana koulun kiinteistöhoitaja	040-515 3093
Koulun vahtimestari Börje Ström	040-504 0430

VAKAVA VÄKIVALTA TAI SEN UHKA

Väkivaltaisen henkilön kohtaaminen

Pysy rauhallisena

- yritä viestiä muille avun tai hälytyksen tarpeesta
- kuuntele, keskustele tilanteesta ja sen syistä
- älä vähättele uhkauksia, äläkä väittele tai moralisoi
- tarjoa vaihtoehtoja ja kunniallista perääntymistä.

Hälytä 112

- **hälytä mieluummin jo ennakoita**, älä odota henkilövahinkoa!
- **kerro** tapahtumapaikka ja -aika sekä tekijän tuntomerkit.

Auta uhria heti, kun se on vaaratta mahdollista

- tuki verenvuodot, tajuton kyljelleen ja elvytä tarvittaessa!

Varoita ja suojele muita tilanteen mukaan harkitse ja kuuluta tai käske

A. väki suojaisimpiin sisätiloihin lukkojen taakse

- luokissa suojaiselle seinustalle pulpettien alle tai taakse ja on odotettava poliisia

tai

B. poistumaan pihalta tai rakennuksesta vaarasta poispäin

- jos mahdollista poistumissuunnitelman mukaan tai ikkunan kautta (puhdistu karmit sirpaleista esim. tuolilla)
- tilanteen vaatiessa sovi kokoontumispaikka näköetäisyyden ulkopuolelle!
- varmista kaikkien poistuminen kokoontumispaikalle, laske oppilaat ja hoida ja rauhoita heitä.
- kerro tilannetiedot poliisille. Jatkoevakuoinnista päättää poliisi, joka myös tiedottaa siitä ym. toimista.

Estä rikospaikalla

- esineisiin koskeminen, paikan siivoaminen ja muiden kuin poliisi- ja pelastusviranomaisten pääsy paikalle!

Jatkotoimista tarkemmin turvallisuus/pelastussuunnitelmassa, mm.

- rehtorin johdolla tiedotusta ja koulun kriisiryhmän tukitoimia
- dokumentointitavat ja rikos- ja/tai lastensuojeluilmoitukset jne.

ONNETTOMUUS, TAPATURMA TAI SAIRAUSKOHTAUS

Arvioi - rauhallisesti, mitä on tapahtunut

- mikä on paras toimintajärjestys

- jaa tehtävät, jos mahdollista!

Pelasta loukkaantuneet hengenvaarasta!

Tutki onko loukkaantunut hereillä, hengittääkö hän, lyökö sydän ja onko verenvuotoja!

Auta loukkaantunutta

- pienet vammat voit hoitaa itse tai koulun henkilöstön voimin ja pahemmat terveyskeskukseen/sairaalaan
- vakavissa tapauksissa aloita hätäensiapu ja hälytys
 - tuki verenvuodot
 - käännä tajuton kylkiasentoon ja pää taaksepäin
 - aloita tarvittaessa puhallus-paineluelvytys!

Hälytä 112 mitä on tapahtunut ja missä, älä sulje puhelinta luvatta!

Varoita vaarassa olevia ja vie tietoa rehtorille heti kun voit!

Estä lisävahingot ja oppilaiden tai sivullisten tulo paikalle! Tarvittaessa sulje vesijohto tai katkaise sähkövirta!

Poistu räjähdys- tai sortumavaarassa turvallisinta tietä kokoontumispaikalle tai kauemmaksi!

Opasta ambulanssi kohteeseen ja kerro tilannetiedot!

Kysy viranomaisilta, kuullaanko sinua todistajana. Kysy tarvittaessa kriisiapua itsellesi ja/tai muille osallisille.

Jatkotoimista tarkemmin turvallisuus/pelastussuunnitelmassa, mm.

- rehtorin johdolla tiedotusta ja koulun kriisiryhmän tukitoimia
- huolehdittava erityisen hyvin silminnäkijöistä
- järkyttyneimmät oppilaat kotiin vain aikuisten mukana
- silminnäkijöiden lausunnot ja tapaturmien dokumentointitavat
- vakavissa ruumiinvammoissa ja kuolemantapauksissa yhteys myös poliisiin, työturvallisuuspäällikköön jne.

TULIPALO

Yleisohjeet

- Arvioi** tapahtunut ja ketkä ovat vaarassa; yritä jakaa tehtäviä!
- Pelasta** vaarassa olevat ja varoita muita!
- Hälytä 112** tai paina hälytyspainiketta!
- Sammuta** palonalku sammuttimella, jos voit! Älä hengitä savua!
- Rajoita** paloa: sulje ovet ja ikkunat ja vie kaasupullot tms. pois!
- Poistu** kokoontumispaikalle tai varapaikalle (savuttomammalle)!
- Opasta** palokunta paikalle!

Huom!

- Tee mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hätätilannekuulutus!
- Hissejä ei saa käyttää, mutta kaikkien on poistuttava kokoontumispaikalle!
- Ilmastointi kiinni hätäkatkaisimesta, vain jos se on riskittömässä paikassa!

Opettajan erityistehtävät poistumistilanteessa

- Varmista oppilaiden poistuminen turvallisinta reittiä kokoontumispaikalle
- Tarkista tilat (wc, varastot jne.), liiku matalana, äläkä hengitä savua
- Sulje ovet ja ikkunat perässäsi
- Poistu itse viimeisenä
- Laske oppilaasi kokoontumispaikalla ja ilmoita vahvuus sekä puuttuvat rehtorille/turvallisuuspäällikölle.
- Turvallisuuspäällikkö opastaa pelastusväkeä ja tekee tilanneilmoituksen.

Loukkuun jääneiden muistilista

1. Ovet kiinni
2. Tuki raot
3. Varaa vettä
4. Hengitä kostean kankaan läpi
5. Happea ikkunasta ja
6. Ilmoita itsestäsi: huuda ikkunasta, soita puhelimella, kolista ovea, putkia, pattereita ym.

Jatkotoimista tarkemmin turvallisuus/pelastussuunnitelmassa, mm.

- rehtorin johdolla tiedotusta ja koulun kriisiryhmän tukitoimia
- ks. myös valmiussuunnitelma "Toimitilat eivät ole käytettävissä"

YLEINEN VAARANMERKKI TAI VAARAN HAVAITSEMINEN

Yleinen vaaranmerkki tarkoittaa väestöä uhkaavaa välitöntä vaaraa. Se on

- yhtäjaksoisesti nouseva ja laskeva äänimerkki,
- lyhyitä äänimerkkejä elektronisilla suurtehohälyttimillä annettuna,
- viranomaisen kuuluttama varoitus tai
- televisioruudussa pyörivä hätätiedotenauha.

Vaara ohi -merkki on yhden minuutin mittainen tasainen äänimerkki. Se ilmoittaa siitä, että uhka tai vaara on ohi.

Koulun toimintaohjeet yleisen vaaranmerkin aikana

Käyttäydy rauhallisesti ja määrätietoisesti! Puhu selkeästi ja käske kuuluvasti:

- Tee hätätilannekuulutus sisään suojautumisesta.
- Siirtyminen sisätiloihin ja siellä pysyminen
 - kaikki koulualueella olevat on haettava sisälle
 - ulko-ovilla ja käytävillä on valvottava siirtymistä.
- Sulje ovet, ikkunat, tuuletusaukot ja ilmastointilaitteet.
- Avaa radio (esim. Pohjanmaan Radion Vaasan taajuus 94,8) ja odota rauhallisesti ohjeita. YLE Teksti-TV sivulla 866 on viranomaistiedotteita.
- Vältä puhelimen käyttöä etteivät linjat tukkeudu.
- Älä poistu alueelta ilman viranomaisten kehotusta ettet joutuisi vaaraan matkalla.

Toimi kaasu- ja säteilyvaaratilanteessa yllä olevien ohjeiden ja seuraavan sivun täydentävien ohjeiden mukaisesti.

Toiminta kaasuvaaratilanteessa

Kaasuvaarasta annetaan yleinen vaaranmerkki. Toimi silloin edellisen sivun Vaaranmerkki -ohjeiden mukaisesti. Lisäksi:

Jos olet sisätiloissa ja haistat kaasua

- paina märkä vaate suun eteen ja hengitä sen läpi
- pysyttele yläkerroksissa kunnes vaara on ohi
- kuuntele radiota.

Jos olet ulkona, etkä pääse sisälle

- vältä hengästymistä, mutta kiirehdi kaasupilven alta sivutuuleen
- pyri mahdollisimman korkealle, esimerkiksi mäen päälle
- paina märkä vaate, ruoho-, turve- tai sammaltuppo suun eteen ja hengitä sen läpi.
- autossa ollessasi sulje ilmanvaihto, aja sivutuuleen, kuuntele radioita.

Toiminta säteilyvaaratilanteessa

Säteilyvaarasta annetaan yleinen vaaranmerkki. Toimi silloin edellisen sivun Vaaranmerkki -ohjeiden mukaisesti. Lisäksi:

- Mene sisälle ja sulje tiiviisti ovet, ikkunat, tuuletusaukot ja ilmastointi
- Talon keskiosissa ja kellarissa on paras suoja.
- Ota joditabletti vasta viranomaisen kehotuksesta. Joditabletit jaetaan koulun varastosta ja otetaan annosteluohjeiden mukaisesti. Ne ehkäisevät radioaktiivisen jodin kertymistä kilpirauhaseen, mutta eivät anna muuta suojaa.
- Suojaa ruoka ja juomavesi esim. muovipussiin, jääkaappiin tai pakastimeen.
- Jos on pakko mennä ulos, käytä tiivistä ja ihon peittävää asua, esimerkiksi sadevaatteita. Riisu vaatteet sisälle tullessasi eteiseen ja peseydy huolella. Käytä hengityssuojainta, pyyhettä tai talouspaperia estämään radioaktiivisten hiukkasten pääsy keuhkoihin.
- Joditabletit löytyvät Vaasanpuistikon kiinteistön opettajainhuoneen EA-kaapista.

Lisäohjeita saat pelastusviranomaisilta, tiedotusvälineistä sekä Yleisradion teksti-TV:n sivuilta 868 (Pelastustoimi) ja 867 (Säteilyturvasivut).

Viranomaiset tiedottavat ja ohjeistavat tarvittavista jatkotoimista.

KRIISITIEDOTTAMISEN MUISTILISTA KOULULLE

Vastuu tiedottamisesta jakautuu kriisin vakavuuden mukaan:

- Pelastusviranomaiset ja poliisi tiedottavat toimistaan ja ohjeistaan
- Poliisi vie suruviestin kuolemantapauksissa
- Kasvatus- ja opetusviraston johto ja/tai rehtori antaa lausuntoja ja tiedottaa, esim. huoltajille, palveluiden saatavuudesta kriisitilanteessa ja tilanteen etenemisestä sekä sen raukeamisesta
- Koulusta rehtori / turvallisuuspäällikkö on yhteyshenkilö viranomaisiin
- Laajassa kriisissä kaupungin viestintäyksikkö käynnistää viestintätoimet ja/tai huolehtii, että hallintokunnissa käynnistetään vastaavat toimet
- Puhelinvaihte ja kansalaisinfo informoivat kansalaisia

Tiedotusjärjestys:

Ensitilaviestintä:

- Tee hätäilmoitus 112 uhka- tai hätätilanteessa ja, jos mahdollista, anna pelastusviranomaisille rehtorin / turvallisuuspäällikön yhteystiedot
- Varoita muita mahdollisesti vaarassa olevia

Sisäinen viestintä:

- Kerro tapahtumista pian rehtorille, henkilöstölle ja tarvittaessa oppilaille
- Rehtori / varahenkilö tai tarvittaessa sinä itse ilmoitat tapahtuneesta
 - kaupungin viestintäyksikön tiedotuspäällikölle, puh. 325 1045
 - toimialan luottamushenkilöille
- Viestintäyksikkö kertoo asiasta puhelinvaihteelle ja kansalaisinfoon ja avustaa media- ja verkkotiedottamisessa viraston tiedotusvastaavaa
- Pidä kaikki ajan tasalla tilanteen kehittymisestä

Ulkoisen viestinnän ohjeet rehtorille:

- Koulussa lausuntoja antaa vain rehtori ristiriitaisuuksien välttämiseksi
- Kerro vain faktoista (ks. kriisitiedotemallit) ja sinulle sovitusta asioista
- On hyvä jo ennalta miettiä paikka tiedotustilaisuuksia varten
- Oppilaiden ja omaisten ei tarvitse antaa medialle haastatteluja

Jälkityöt:

- Oppilaille ja omaisille tietoa kriisiryhmistä, tukitoimista ja jatkotoimista
- Tapahtumien ja viestinnän kulku tulee dokumentoida

Muistettavaa ja tarkempia tietoja saa Vaasan 2009 kriisiviestintäohjeista:

- Virastot ja hallintokunnat tekevät itselleen omat kriisiviestintäohjeet, joista ilmenee myös vastuutahot ja lausunnonantajat
- Mahdolliset riskit ja kriisitilanteet pitää kartoittaa jo etukäteen
- Kriisitilanteita ja niistä tiedottamista pitää harjoitella

ENNALTA EHKÄISY, KIIREETTÖMÄT TAPAUKSET JA JÄLKIHOITO

HUOM! Akuuteissa tilanteissa tee heti hätäilmoitus koulusta numeroon 112!

Kiireettömissä tapauksissa voit selvittää, tiedustella, sopia tai ilmoittaa asioita

poliisille

- Pohjanmaan poliisitalon vaihteen kautta, ark. klo 8 - 16.15, puh. 0295 440 511
- käymällä itse virka-aikaan poliisitalossa, Korsholmanpuistikko 45, Vaasa
- www.poliisi.fi -sivujen kautta

pelastuslaitokselle

- Pohjanmaan pelastuslaitoksen vaihteen kautta, ark. klo 8 - 16, puh. 325 1444 - käymällä itse virka-aikaan pelastuslaitoksella, Sepänkyläntie 14 - 16, Vaasa
- www.pohjanmaanpelastuslaitos.fi -sivujen kautta

Lisää turvallisuustietoa ja -ohjeita löydät myös

A. paikalliselta tasolta, esimerkiksi

- Vaasan kaupungin intranet
 - pääprosessit > tukiprosessit > henkilöstöasiat, esimerkiksi
 - riskienhallinta, työsuojaus ja työhyvinvointi
 - lomakkeet työtaturman ja -väkivallan dokumentointiin
 - pääprosessit > osaamisen vahvistaminen > varhaiskasvatus ja perusopetus > hyvinvoinnin edistäminen, esimerkiksi
 - tietoa, ohjeita ja malleja kouluturvallisuuden edistämiseksi
 - lomakkeet koulutaturman ja -väkivallan dokumentointiin
- www.vaasa.fi > sosiaali- ja terveystyöt
- www.vaasa.fi > julkiset palvelut > turvallisuustyö, mm. Vaasan turvallisuus

B. valtakunnalliselta / paikalliselta tasolta, esimerkiksi

- www.intermin.fi > sisäisen turvallisuuden ohjelma: mm. maamme päähaasteita ja keinoja syrjäytymisen, tapaturmien ja väkivallan torjuntaan
- www.rikosentorjunta.fi on mm. rikosentorjunnan konkreettinen peruslähde
- www.edu.fi/teemat/turvallisuus/ mm. kouluturvallisuus ja turvallisuuskasvatus
- www.oaj.fi mm. edunvalvonta-asiat ja esim. "Pykäläpankissa" on kuvattu opettajan oikeudet, velvollisuudet ja keinot arjen työssä ja ongelmissa
- www.stm.fi mm. hyvinvoinnin edistäminen, työsuojaus ja kriisiapu
- www.thl.fi mm. kouluterveyshuollot ja koulutaturmat
- www.ttl.fi mm. työolojen, -turvallisuuden ja -terveyden edistäminen
- www.spek.fi mm. palo-, pelastus- ja varautumistietoa sekä ohjeita ja malleja
- www.liikenneturva.fi mm. koulu- ja työmatkojen liikenneturvallisuus
- www.riku.fi mm. apua ja tukea rikoksen uhrille ja hänen läheisilleen
- www.mielenterveysseura.fi mm. mielenterveyden edistäminen ja kriisituki